

Sökande

Sveriges Försäkringsförbund, org.nr 556207-5860, Klara Norra Kyrkogata 33,
111 22 STOCKHOLM

Övriga avtalsparter

Medlemsföretag inom Sveriges Försäkringsförbund, företrädna av Sveriges
Försäkringsförbund, adress se ovan

Saken

Ansökan om icke-ingripandebesked enligt 20 § konkurrenslagen (1993:20) och
anmälan för undantag enligt 8 § samma lag för en rekommendation att inte
offerera eller träffa avtal om storleken på den ersättning som skall tillkomma
försäkringsmäklare vid förmedling av direkt skadeförsäkring

Beslut

Konkurrensverket förklarar enligt 20 § konkurrenslagen (1993:20) att rekomen-
dationen om att inte offerera eller träffa avtal om storleken på den ersättning som
skall tillkomma försäkringsmäklare vid förmedling av direkt skadeförsäkring inte
omfattas av något av förbuden i 6 eller 19 § samma lag. Det finns därför inte
anledning för verket att ingripa (icke-ingripandebesked).

Ansökan/Anmälan

1. Sveriges Försäkringsförbund (förbundet) har i första hand ansökt om icke-ingripandebesked enligt 20 § konkurrenslagen (1993:20), KL, för följande rekommendation.

De av förbundets medlemsbolag, som meddelar direkt skadeförsäkring, rekommenderas att när försäkring förmedlas av mäklare, inte offerera eller träffa avtal med kund/försäkringstagare eller mäklare om storleken på den ersättning som ska tillkomma mäklaren.

Rekommendationen gäller från den tidpunkt Konkurrensverket uttalat att det inte föreligger något hinder att tillämpa rekommendationen.

2. I andra hand har förbundet anmält rekommendationen för undantag enligt 8 § samma lag.
3. Förbundet har beträffande rekommendationens omfattning sammanfattningsvis anfört att den endast omfattar tjänster som en försäkringsmäklare utför på uppdrag av försäkringstagare och som omfattas av begreppet försäkringsförmedling enligt lagen (1989:508) om försäkringsmäklare. Rekommendationen omfattar inte till någon del tjänster som uteslutande utförs på uppdrag av försäkringsbolag. Vidare har förbundet anfört att rekommendationen tar sikte på direkt skadeförsäkring som upphandlas i Sverige, att den inte är bindande för medlemsbolagen och att den inte har några begränsningar när det gäller den ersättning som försäkringsmäklaren kan avtala med uppdragsgivaren tillika försäkringstagaren. Förbundet har även anfört att avsikten med rekommendationen är att få till stånd en ordning där ersättning för ett mäklaruppdrag bestäms och betalas av uppdragsgivaren.
4. Vilka av medlemsföretagen som utgör övriga avtalsparter framgår av aktbilaga 1 i Konkurrensverkets akt.
5. Ansökan/anmälan var fullständig den 1 september 2003. Konkurrensverket beslutade den 17 december 2003 om invändning enligt 13 § KL.

Parterna

6. Förbundet är ett gemensamt organ för försäkringsbolag som bedriver försäkringsrörelse i Sverige. Dess ändamål är att tillvarata medlemsbolagens intressen och möjligheter att verka i Sverige eller utomlands. Detta ändamål full-

görs bl.a. genom att i förhållande till lagstiftare, myndigheter och allmänhet ge uttryck för medlemmarnas gemensamma ståndpunkter samt genom att i övrigt verka för en sund utveckling av försäkringsverksamheten.

7. De skadeförsäkringsbolag som är medlemmar i förbundet har en sammanlagd marknadsandel uppgående till cirka 97 procent av den totala premieinkomsten för skadeförsäkring, exklusive avtalsförsäkring, i Sverige år 2002.

Bakgrund

Branschförhållanden

8. Skadeförsäkringar får endast tillhandahållas av bolag som uppfyller kraven i försäkringsrörelselagen (1982:713) och som har tillstånd (koncession) av Finansinspektionen. Till skadeförsäkring hör främst försäkringsgrenarna företags- och fastighetsförsäkring, hem- och villaförsäkring, trafikförsäkring, övrig motorfordonsförsäkring, transportförsäkring samt sjuk- och olycksfallsförsäkring. Enligt statistik från förbundet för år 2002 utgör företags- och fastighetsförsäkring, övrig motorfordonsförsäkring, hem- och villaförsäkring samt trafikförsäkring, i nämnd ordning, de största försäkringsgrenarna inom skadeförsäkring. Enligt förbundet uppgick den totala premieinkomsten för skadeförsäkring i Sverige år 2002 till 43 414 miljoner kronor, varav förbundets medlemmar stod för 41 937 miljoner kronor.
9. Inom det största segmentet av skadeförsäkringsmarknaden, företags- och fastighetsförsäkring, var den totala premieinkomsten 10 606 miljoner kronor år 2002. Enligt förbundet används försäkringsmäklare i hög grad av stora industriföretag vid upphandling av försäkring. I en del försäkringsbolag kan premievolymen för mäklade försäkringar uppgå till 60-70 procent. Förbundet uppskattar att den mäklade andelen av företagsförsäkringar uppgår till 40-50 procent av premievolymen. Privatpersoner använder sig av mäklare endast i obetydlig grad när det gäller skadeförsäkring.
10. Försäljning av skadeförsäkring sker genom försäkringsbolagens säljorganisationer, dvs. genom egna säljare, ombud eller agenter. Försäkringstagare efterfrågar försäkring antingen direkt av försäkringsbolagens säljorganisationer eller indirekt, genom exempelvis försäkringsmäklare. Försäkringsavtal träffas mellan försäkringsbolagens säljorganisationer och försäkringstagare. Det arbete som försäkringsmäklare utför vid framtagandet av offertunderlag för sin uppdragsgivares räkning medför i regel mindre arbete och därmed lägre kostnader för försäkringsbolagen jämfört med försäljning till försäkringstagare som inte biträds av försäkringsmäklare.

11. Försäkringsmäklarnas verksamhet regleras i lagen om försäkringsmäklare. Av lagen framgår bl.a. att det för att bli registrerad som försäkringsmäklare krävs att mäklaren är oberoende av försäkringsgivarintressen (4-5 §§). Enligt 13 § skall försäkringsmäklaren utföra sitt uppdrag omsorgsfullt och med iakttagande av god försäkringsmäklarsed. Avtalsvillkor som avviker från 13 § får enligt 2 § inte åberopas om uppdragsgivaren är en konsument. Lagen reglerar inte på vilket sätt mäklaren skall ersättas, men av 11 § framgår att för det fall mäklaren erhåller ersättning genom provision från försäkringsgivaren är denne skyldig att på begäran upplysa uppdragsgivaren om ersättningens storlek.
12. I Finansinspektionens allmänna råd angående god försäkringsmäklarsed (FFFS 1995:52) anges i 1 kap. 1 § att en mäklares verksamhet alltid bör präglas av att mäklaren företräder försäkringstagarens intressen gentemot försäkringsbolagen. Av 1 kap. 5 § framgår att mäklarens möjlighet till högre ersättning från ett visst försäkringsbolag inte får påverka valet av försäkringslösning. Vidare anges i 2 kap. 1 § att det är mäklarens uppgift att göra klart för sin uppdragsgivare vad mäklaruppdraget omfattar och villkoren för detta.
13. Cirka 80 procent av de drygt 1 300 försäkringsmäklare som är registrerade hos Finansinspektionen är medlemmar i Svenska försäkringsmäklares förening (mäklarföreningen). Av mäklarföreningens stadgar, under avsnittet om mäklaretik, framgår att dess medlemmar skall utföra sitt uppdrag omsorgsfullt och i enlighet med god försäkringsmäklarsed. Under samma avsnitt anges att försäkringsmäklare alltid skall företräda uppdragsgivarens intressen och svara för att all rådgivning sker på ett opartiskt och objektivt sätt.
14. Enligt uppgifter från mäklarföreningens hemsida är det försäkringsmäklarens uppgift att som representant för sin uppdragsgivare finna den försäkringslösning som bäst svarar mot dennes behov. Uppdragsgivaren och försäkringsmäklaren tecknar ett uppdragsavtal om omfattningen av uppdraget. Försäkringsmäklaren gör en analys av uppdragsgivarens försäkringsbehov och tar in och utvärderar offerter från olika försäkringsbolag. Mäklaren ger sin uppdragsgivare rådgivning i fråga om lämplig försäkringslösning utifrån exempelvis villkor och premier. Uppdragsgivaren väljer försäkringsalternativ varefter försäkringen placeras. Mäklaren har sedan hand om skötseln av försäkringen och bistår uppdragsgivaren när försäkringsbehoven ändras.
15. Mäklare avtalar vanligtvis med försäkringsbolag om den ersättning som skall utgå för mäklarens arbete. När ett försäkringsbolag sedan fakturerar försäk-

ringstagaren premien för försäkringen är ersättningen till mäklaren inkluderad. Ersättningen till mäklaren utges i dessa fall således av försäkringsbolag.

Förfarandet

16. Rekommendationen tar enligt förbundet sin utgångspunkt i vad som enligt lagen om försäkringsmäklare avses med försäkringsförmedling. Förenklat omfattar rekommendationen åtgärder som försäkringstagaren har att utföra antingen själv eller med biträde av mäklare eller annan, dvs. sammanställande av offertunderlag och andra åtgärder för att ingå ett försäkringsavtal. I detta ingår exempelvis framtagande av beskrivning av försäkringsobjektet, art av verksamhet, ägarförhållanden, omsättning, skadehistorik samt brand- och stöldskydd. Rekommendationen omfattar även sådana åtgärder av en mäklare som är ett led i den dagliga skötseln eller förnyelsen av ett försäkringsavtal för försäkringstagarens räkning.
17. Försäkringsbolags ersättning till mäklare som utfört uppdrag för försäkringsbolagets räkning omfattas inte av rekommendationen. Det kan exempelvis vara fråga om försäkringsbolag som lämnar en mäklare uppdrag att bistå försäkringsbolaget vid skadereglering. Sådant uppdrag lämnas inte till försäkringsmäklare i ärenden där mäklaren redan företräder försäkringstagaren.

Förbundets anförda skäl för icke-ingripandebesked/undantag

18. Försäkringsmäklare skall alltid vara oberoende av försäkringsbolagen och skall företräda försäkringstagaren, dvs. uppdragsgivaren. Den ersättning som lämnas till mäklaren för uppdraget utgör betalning från försäkringstagaren till mäklaren, oavsett hur ersättningen har bestämts eller om den rent faktiskt har utgetts av försäkringsbolaget. Storleken på mäklarens ersättning bestäms i dag ofta i förhandling mellan mäklaren och försäkringsbolaget och anges vanligen som en del av försäkringspremien. Såvitt förbundet kan bedöma är det vanligt att mäklarens uppdragsgivare ofta inte har särskilt stor kännedom om ersättningens storlek.
19. Dagens situation kännetecknas av att mäklarens uppdragsgivare ofta inte har insyn i ersättningens bestämmande och inflytande över dess storlek. Försäkringsbolagen har således incitament att konkurrera med hög ersättning till mäklaren, vilket leder till högre pris för försäkring. Försäkringsmäklarna har å sin sida incitament att förorda försäkring hos det försäkringsbolag som erbjuder högst provision till mäklare, vilket medför att försäkringsmäklarnas oberoende i förhållande till försäkringsbolagen kan ifrågasättas.
20. En tillämpning av rekommendationen ger en ökad genomlysning av priset på försäkringsmäklarens tjänst, varmed följer att försäkringstagaren får större

möjlighet att värdera kostnaden för mäklarens insats. Om mäklaren och försäkringstagaren förhandlar och avtalar om ersättningen till mäklaren ges möjlighet till ökad priskonkurrens mellan olika mäklare. Med ett ändrat ersättningssystem följer också att bolagens försäkringspremier tydligare kommer att återspegla att försäkringsbolagen vid mäklad affär inte har lika stora kostnader i distributionsleden som annars.

21. Rekommendationen syftar till att förbättra konkurrensen genom att motverka den i dag vanliga sammanblandningen i fråga om avtalsslutandet och pris-sättningen mellan två helt olika avtal med olika parter, dvs. försäkrings-mäklaravtalet och försäkringsavtalet. Försäkringstagaren bör förhandla med mäklaren om den ersättning som försäkringstagaren skall betala för mäkla-rens tjänster. Försäkringsbolaget bör enbart förhandla om ersättningen för den tjänst som bolaget erbjuder, dvs. försäkringen. När mäklarens arvode bestäms mellan försäkringstagaren och mäklaren ökar förutsättningarna för att endast försäkringens innehåll styr den rekommendation som mäklaren lämnar och att försäkringstagaren därmed får den försäkring som är mest lämplig. Detta system ligger i linje med reglerna i lagen om försäkringsmäk-lare enligt vilken mäklaren skall vara oberoende i förhållande till försäk-ringsbolagen.
22. Försäkringsmäklarna är i dag väl etablerade på den svenska marknaden. Allt talar för att mäklarna även i framtiden kommer att ha en central ställning i försäkringssammanhang.

Mäklarföreningens yttranden

23. Det skulle strida mot konkurrenslagen om försäkringsmäklarna inte erhåller provision när de förmedlar försäkring eftersom försäkringsbolagens egna säljkanaler i dagsläget erhåller provision. Om kunderna skall kunna utvär-dera olika distributionskanaler så måste försäkringsbolagen börja redovisa försäljningskostnaderna för alla försäljningskanaler, inte endast kostnaden för mäklare.
24. Om alla skadeförsäkringsbolag som är anslutna till försäkringsförbundet slutar att betala ut provision till mäklare leder det med största sannolikhet till att en stor del av skadeförsäkringsmäklarna slås ut från marknaden. Detta leder i sin tur till att många kundföretag som i dag anlitar mäklare kommer att sakna en oberoende part i försäkringsupphandlingar. Försäkringsbolagen kan då, på sätt som skedde innan lagen om försäkringsmäklare trädde i kraft, diktera villkoren för försäkringarna med bl.a. prisökningar som följd.

25. Ett bortfall av mäklare leder dessutom till att det blir mycket svårare för nya inhemska och utländska försäkringsgivare att etablera sig på den svenska försäkringsmarknaden, eftersom försäkringsmäklare många gånger utgör en nödvändig förutsättning för att dessa skall kunna distribuera försäkringar till svenska kunder. De svenska försäkringsbolagens dominanta ställning skulle därmed ytterligare förstärkas.
26. Försäkringsförbundets agerande är ett led i ett försök av de nordiska försäkringsförbunden att effektivt hindra en sund konkurrens på den nordiska försäkringsmarknaden. Försäkringsförbundets rekommendation har endast till syfte att ytterligare begränsa konkurrensen på försäkringsområdet inom Sverige och Norden till förfång för försäkringsmäklarna och deras kunder.

Rättslig bedömning

Aktuella bestämmelser

27. KL innehåller två förbud. Enligt 6 § KL är avtal mellan företag förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrider konkurrensen på marknaden på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat. I 19 § KL föreskrivs förbud mot missbruk av en dominerande ställning på marknaden.
28. Enligt 20 § KL får Konkurrensverket efter ansökan av ett företag förklara att ett avtal eller förfarande inte omfattas av något av förbuden i 6 eller 19 § enligt de uppgifter som lämnats av företaget eller som annars är tillgängliga för verket och att det därför inte finns anledning för verket att ingripa enligt denna lag (icke-ingripandebesked).
29. Konkurrensverket får enligt 8 § KL i det särskilda fallet besluta om undantag från förbudet i 6 § under förutsättning att vissa angivna villkor är uppfyllda.

Icke-ingripandebesked

Avtalskriteriet

30. Förbundet är en branschförening med försäkringsbolag som medlemmar. I konkurrensrättslig mening utgör förbundet en sammanslutning av företag. Enligt 3 § KL skall beslut av en sammanslutning av företag jämföras med avtal mellan företag.
31. I princip allt en sammanslutning gör i överensstämmelse med sina stadgar och som avspeglar sammanslutningens önskan att samordna sina medlemmars handlande utgör ett beslut av en sammanslutning av företag. Inte enbart bindande beslut av branschföreningar utgör beslut av sammanslut-

ningar av företag, utan även rekommendationer som utfärdas av branschföreningar utgör sådana beslut. Det krävs inget godkännande från respektive medlem för att denne skall anses omfattad av de åtgärder som vidtas av företagssammanslutningen.

32. Den i ansökan/anmälan aktuella rekommendationen bedöms ha beslutats inom ramen för förbundets stadgar och utgör följaktligen ett beslut av en sammanslutning av företag i KL:s mening. Avtalskriteriet är därmed uppfyllt.

Relevanta marknader

33. Den relevanta marknaden avgränsas genom att dels en produktmarknad, dels en geografisk marknad fastställs. Den relevanta produktmarknaden omfattar de produkter som köparna anser vara utbytbara, dvs. sådana produkter som på grund av pris, funktion och egenskaper i övrigt kan tillfredsställa samma behov hos köparen. Den relevanta geografiska marknaden omfattar det område inom vilket företagen tillhandahåller de relevanta produkterna och tjänsterna, inom vilket konkurrensvillkoren är tillräckligt likartade och som kan skiljas från angränsande geografiska områden framförallt på grund av väsentliga skillnader i konkurrensvillkoren.
34. Eftersom rekommendationen omfattar de av förbundets medlemmar som meddelar direkt skadeförsäkring utgör marknaden för direkt skadeförsäkring en relevant produktmarknad. Denna marknad skulle kunna avgränsas snävare, exempelvis utifrån försäkringsgren eller typ av försäkringstagare, såsom privatpersoner eller företag. Det saknas emellertid anledning att i ärendet göra en snävare marknadsavgränsning än marknaden för direkt skadeförsäkring då det kan antas att medlemsföretagens sammanlagda marknadsstyrka oavsett avgränsning inte varierar i sådan omfattning att det har någon betydelse i ärendet.
35. Mäklarföreningen har anfört att rekommendationen innebär att försäkringsmäklarna diskrimineras i förhållande till försäkringsbolagens andra distributionskanaler. Vidare har mäklarföreningen anfört att försäkringsmäklaren utför arbete åt såväl uppdragsgivaren som försäkringsbolagen vid både slutande och efterföljande skötsel av försäkringsavtal, vilket leder till lägre kostnader för försäkringsbolagen. Det förefaller därmed som om mäklarföreningen gör gällande att försäkringsmäklare vid fullgörande av försäkringsmäklarpuppdrag är verksamma på samma marknad som försäkringsbolagen, dvs. att de då konkurrerar med försäkringsbolagens säljorganisationer.

36. När det gäller huruvida försäkringsmäklartjänster ingår i samma produktmarknad som de tjänster försäkringsbolagens säljorganisationer erbjuder kan konstateras att det är försäkringsmäklarens uppgift att, som representant för sin uppdragsgivare, dvs. försäkringstagaren, föreslå den försäkringslösning som bäst svarar mot uppdragsgivarens behov av försäkring.
37. Konkurrensverket bedömer att det arbete som mäklaren utför som ett led i tillhandahållandet av oberoende rådgivning till sin uppdragsgivare, såsom att analysera försäkringsbehov och sammanställa offertunderlag, är att anse som försäkringsmäklartjänster för uppdragsgivaren, inte tjänster för försäkringsbolagen. Att mäklarens uppdrag leder till kostnadsminskningar för försäkringsbolagen föranleder, främst mot bakgrund av att uppdragsavtalet slutits mellan uppdragsgivaren och försäkringsmäklaren, inte verket att göra en annan bedömning.
38. Försäkringsbolagens säljorganisationer säljer försäkringar enbart från de försäkringsbolag som de representerar. Försäljningsbolagens säljorganisationer agerar därvid, till skillnad från försäkringsmäklarna, för försäkringsbolagens räkning.
39. Genom att erbjuda oberoende rådgivning enligt lagen om försäkringsmäklare tillgodoser försäkringsmäklare ett behov hos sina uppdragsgivare som inte kan tillgodoses av försäkringsbolagens säljorganisationer. Försäkringsmäklartjänster utgör därför i detta fall en egen produktmarknad. Eftersom rekommendationen gäller ersättning för försäkringsmäklartjänster är denna produktmarknad relevant i ärendet.
40. Det förekommer vidare att försäkringsmäklare utför tjänster på uppdrag av försäkringsbolag, exempelvis genom att bistå försäkringsbolagen vid skadereglering. Mäklarföreningen har bl.a. anfört att försäkringsmäklare utför tjänster åt utländska försäkringsbolag som underlättar dessas etablering i Sverige. Försäkringsmäklare bedriver således, utöver verksamhet enligt lagen om försäkringsmäklare, även verksamhet i form av tjänster till försäkringsbolag. I fråga om sådana tjänster konkurrerar försäkringsmäklare med bl.a. försäkringsbolag.
41. Rekommendationen omfattar inte försäkringsmäklares tjänster till försäkringsbolag och inskränker således inte försäkringsbolagens frihet att utge ersättning till mäklare för tjänster som försäkringsmäklare utför för deras räkning. Inte heller inskränks försäkringsbolagens möjlighet att självständigt avtala med försäkringsmäklare om nivån på sådan ersättning. En marknad för sådana tjänster bedöms därför inte vara relevant i det aktuella

ärendet. Om det visar sig att försäkringsbolagen kommer överens i fråga om ersättning eller annat för inköp av tjänster som försäkringsmäklaren utför för försäkringsbolagens räkning är verket oförhindrat att ta upp sådant förfarande till prövning.

42. Sammanfattningsvis finner Konkurrensverket att två produktmarknader är relevanta i ärendet: marknaden för direkt skadeförsäkring och marknaden för försäkringsmäklartjänster.
43. Då rekommendationen riktas till försäkringsbolag, varav de flesta bedriver verksamhet i hela Sverige, och då de mäklartjänster som avses i allt väsentligt utförs av försäkringsmäklare etablerade i Sverige anser Konkurrensverket att Sverige utgör relevant geografisk marknad för de relevanta produktmarknaderna.

Märkbart konkurrensbegränsande

44. För att ett avtal skall anses som konkurrensbegränsande förutsätts att det inskränker företagets möjligheter att självständigt besluta om sitt agerande på marknaden. Att konkurrensen begränsas är den naturliga följden av avtal mellan konkurrenter om t.ex. priser eller marknadsdelning.
45. För att träffas av förbudet i 6 § KL skall den aktuella konkurrensbegränsningen emellertid vara märkbar, dvs. den skall ha ekonomiska verkningar av någon betydelse. Ett avtal omfattas inte av förbudet om det är av sådan art att dess effekter inte är märkbara (s.k. kvalitativ märkbarhet) eller om företagets marknadsinflytande är sådant att marknadsförhållandena inte påverkas märkbart (s.k. kvantitativ märkbarhet).

Marknaden för direkt skadeförsäkring

46. Mäklarföreningen har anfört att rekommendationen sannolikt kommer att leda till att en stor del av försäkringsmäklarna slås ut och att försäkringsbolagen då kan diktera villkoren för försäkringarna med bl.a. premiehöjningar som följd och att detta är ett led i ett försök av de nordiska försäkringsförbunden att effektivt hindra en sund konkurrens på den nordiska försäkringsmarknaden.
47. Förbundet har å sin sida anfört att allt talar för att mäklarna även i fortsättningen kommer att ha en central ställning i försäkringssammanhang. Den ersättning som lämnas till försäkringsmäklaren för uppdraget utgör betalning från försäkringstagaren till mäklaren, oavsett hur ersättningen bestämts eller om den rent faktiskt utgetts av försäkringsbolaget. Med ett ändrat ersättningssystem följer också att försäkringsbolagens försäkringspremier

tydligare kommer att återspegla att försäkringsbolagen vid en mäklad affär inte har lika stora kostnader i distributionsledet som annars.

48. Konkurrensverket finner att försäkringsbolag i första hand konkurrerar genom att erbjuda försäkringstagare attraktiva premier och övriga villkor för själva försäkringsprodukten. Sådana premier och övriga villkor omfattas inte av rekommendationen, varför rekommendationen inte begränsar konkurrensen mellan försäkringsbolagen såvitt avser dessa konkurrensmedel. För det fall det visar sig att försäkringsbolagen samordnar sina premiesättningar för mäklade försäkringar är verket oförhindrat att ta upp saken till prövning.
49. Konkurrens mellan försäkringsbolag genom attraktiva ersättningsnivåer till mäklare förutsätter dels att försäkringsbolagen har ett inflytande över ersättningens storlek, dels att mäklare tar hänsyn till ersättningens storlek vid rådgivning till försäkringstagare. Det kan inte uteslutas att försäkringsmäklare har incitament att inte förorda försäkring hos det försäkringsbolag som erbjuder lägst ersättning. Detta ger i sin tur försäkringsbolag incitament att konkurrera genom att erbjuda hög ersättning till försäkringsmäklare. Det har därför ifrågasatts om den nu tillämpade ordningen där försäkringsbolag har ett inflytande över ersättningens storlek leder till att mäklares lagstadgade oberoende kan ifrågasättas.¹
50. Oavsett om den nu tillämpade ordningens lämplighet kan ifrågasättas eller inte, utgör rekommendationen en begränsning av försäkringsbolagens möjlighet att konkurrera genom att erbjuda högre ersättning till mäklare än sina konkurrenter. Emellertid medför kravet på god försäkringsmäklarsed bl.a. att försäkringsmäklare, vid utförande av mäklaruppdraget, inte får låta möjligheten till högre ersättning från viss försäkringsgivare påverka sitt förslag till försäkringslösning. Mot bakgrund av vad som framkommit i ärendet förutsätts att försäkringsmäklare agerar i enlighet med god försäkringsmäklarsed. Därmed påverkas inte konkurrensen mellan försäkringsbolagen av rekommendationen i någon omfattning av betydelse. Verkningarna av konkurrensbegränsningen bedöms därför inte vara märkbara i KL:s mening.
51. Ersättningen från uppdragsgivaren till försäkringsmäklaren för mäklaruppdraget ingår i regel i det belopp som försäkringstagaren faktureras av försäkringsbolaget. Ersättningen är då vanligtvis inte särskiljd från försäk-

¹ Se t.ex. SOU 2000:11 s. 231

ringspremien. Det är försäkringsbolaget som utbetalar ersättningen till mäklaren för försäkringstagarens räkning.

52. Rekommendationen utgör således en överenskommelse mellan försäkringsbolag om att inte erbjuda den service det innebär för en försäkringstagare att försäkringsbolaget utbetalar försäkringstagares ersättning till försäkringsmäklare. I stället kommer försäkringsmäklare att erhålla sin ersättning direkt av sin uppdragsgivare, dvs. försäkringstagaren.
53. Det kan inte uteslutas att det utgör ett konkurrensmedel för försäkringsbolagen att, som en del av de villkor som erbjuds försäkringstagaren, kunna erbjuda nämnda tjänst. Rekommendationen bedöms således begränsa konkurrensen mellan försäkringsbolag i det avseendet att försäkringsbolagens frihet att erbjuda försäkringstagaren service i form av utbetalning av försäkringsmäklarens ersättning begränsas.
54. Vid en försäkringstagares överväganden i fråga om vilken leverantör av försäkringsskydd som skall väljas kan antas att möjligheten att få ersättningen till försäkringsmäklaren förmedlad av försäkringsgivaren är av ringa betydelse. Detta eftersom det inte rimligen kan antas att kostnaden för en försäkringstagare att utge ersättningen direkt till mäklaren är av sådan storlek att den är avgörande för valet av försäkringsbolag, jämfört med betydelsen av premiens storlek, självriskens storlek och försäkringsskyddets omfattning. Konkurrensbegränsningen rörande utbetalning av ersättning till mäklare kan därför inte anses som märkbar i KL:s mening.

Marknaden för försäkringsmäklartjänster

55. Rekommendationen avser visserligen hur ersättningen till försäkringsmäklaren för försäkringsmäklartjänster skall avtalas. Rekommendationen omfattar dock inte avtalsrelationen mellan försäkringsmäklare och deras uppdragsgivare, dvs. försäkringstagare. Någon begränsning av försäkringsmäklarens eller deras uppdragsgivares möjlighet att avtala om nivån på ersättningen eller villkor i övrigt föreligger därför inte. Inte heller begränsas försäkringstagares möjlighet att anlita försäkringsmäklare vid upphandling av försäkringsprodukter. Konkurrensverket finner därför att konkurrensen på marknaden för försäkringsmäklartjänster inte begränsas av rekommendationen.

Missbruk av dominerande ställning

56. Konkurrensverket finner mot bakgrund av vad som framkommit i ärendet att det inte finns anledning att anta att rekommendationen utgör en överträdelse av förbudet i 19 § KL.

Sammanfattande slutsats

57. Rekommendationen utgör en överenskommelse om att inte vare sig
- i. offerera eller träffa avtal om storleken på den ersättning som skall tillkomma försäkringsmäklare för de tjänster som dessa utför åt försäkringstagare vid förmedling av direkt skadeförsäkring eller
 - ii. erbjuda försäkringstagare förmedling av dennes ersättning till mäklaren i samband med köp av direkt skadeförsäkring.

Rekommendationen inskränker i dessa avseenden förbundets medlemmars frihet att själva bestämma över sitt agerande på marknaden och är därmed konkurrensbegränsande. Rekommendationen omfattar inte priser eller övriga affärsvillkor för skadeförsäkringar. Inte heller omfattar rekommendationen försäkringsmäklares tjänster till försäkringsbolag eller försäkringsmäklarnas förhållande till sina uppdragsgivare, försäkringstagarna. Konkurrensbegränsningarna bedöms därför inte vara av sådan betydelse att de är märkbara i KL:s mening. Rekommendationen omfattas följaktligen inte av förbuden i 6 eller 19 §§ KL. Ansökan om icke-ingripandebesked skall därför bifallas.

58. Upplysningsvis erinras om att ansökan/anmälan, och därmed beslutet, endast omfattar prövning enligt KL och inte enligt artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget.

Hur man överklagar, se bilaga.

Detta beslut har fattats av generaldirektören. Föredragande har varit Joachim Allard.

Claes Norgren

Joachim Allard

Detta beslut publiceras på Konkurrensverkets webbplats.